

František Hamza

– takhle má podle mě vypadat známka k výročí osobnosti!

Název emise: Osobnosti

- prof. MUDr. František Hamza

Den vydání: 21. února 2018

Hodnota: 20 Kč; č. 962 (ČP)

Rozměr známky obrazu: 23 x 40 mm

Výtvarný návrh: Petr Minka

Rytec: Jaroslav Tvrdouš

Druh tisku: OTr+HTD

Papír: fl-an-OF; **Tisk:** PTC Praha

Tisková forma: 2x 50

Náklad: 500 tis.

Tisk FDC: OTp v barvě šedé; PTC Praha; **Náklad:** 3.700

Vydávání známek s portréty osobnosti má u nás dlouhou tradici. Hned po vzniku republiky ji založil Max Švabinský (TGM 1920), po němž k ní přispěla řada dalších tvůrců, o nichž nechci použít výraz, že na něj navázali, protože mnohdy přišli s vlastními přístupy a pojetím, což samozřejmě vedlo ke značně rozdílné kvalitě (od skvělé po pokleslou), na niž navíc byla v různých dobách uplatňována různá měřítka; svou roli přirozeně hrál a hraje i individuální vkus. Portrétů na našich známkách vyšlo tolik, že by jeden čekal, že se už těžko najde přístup, který by se od předchozích výrazně odlišoval. V nedávné minulosti se to povedlo například Marině Richterové (Mozart), Janu Kavanovi (Frič) či Vladimíru Suchánkovi (Hus – tam šlo ale o portrét imaginární). Řada portrétů nepovedených je však bohužel delší (Hrabal, Holý, Kulhánek, Bouda – a mohl bych pokračovat, ale to bych jen opakoval, co jsem už na stránkách Filatelie napsal). Je proto příjemným překvapením, že nový autor mezi tvůrci našich známek – Petr Minka (1961) – se uvedl prací vysloveně zdařilou, zvláště když jde o tak zapeklité téma, jakým je u nás právě portrét. Hned v úvodu si nemohu odpustit poznámku, že stejně jako v jiných oborech, i ve známkové tvorbě je mnoho povolání a málo vyvolených, a že se známkami nesouvisející předchozí výtvarné dílo nemusí být zárukou výsledku v našem oboru – a to v obou směrech. To je zkušenost prastará, kterou u nás udělali

výtvarníci už za první republiky (důkazem jsou výstupy ze soutěží) a stejně jako tehdy platí i dnes. Jsou skvělí malíři a grafici, kteří se prostě omezenému prostoru známky neumějí přizpůsobit, takže nedosáhnou požadovaného výrazu, a pak jsou takoví, jejichž známková tvorba je doslova ozdoba mezi jejich díly ostatními. Petr Minka podle mého soudu patří do druhé skupiny. Před psaním tohoto článku jsem se snažil seznámit s jeho tvorbou (je značně různorodá, od grafiky přes ilustrace po olejomalbu) a musím říci, že nová známka z ní na mě zapůsobila nejvýrazněji. Doslova se na ni nemohu vynadávat, jak je jiná než ty ostatní dosavadní, jak jednoduše sděluje, co má, nepomáhá si žádnými triky, je proporčně i barevně vyvážená, jak z ní číší

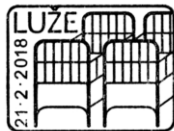
potivě řemeslo – výtvarné i rytecké. Oba tvůrci, Minka i rytec Jaroslav Tvrdouš, v tomhle případě nasadili vysokou latku, kterou nebude snadné překonávat – a to i pro ně! (Petr Minka na svém webu přitom uvádí, že je původním povoláním rytcem, takže není vyloučeno, že se s ním jako autorem v našem oboru setkáme i v této roli.)

Emise je věnována Františku Hamzovi, lékaři-lidumilovi, a navíc úspěšnému spisovateli, a to hned na dvou literárních polích – beletrickém a vědeckém. Dnes už bohužel poněkud pozapomenutá postava měla přitom osud jako vystřižený z románu. FH se narodil před sto padesáti lety, šestého března roku 1868, v Kletečné u Humpolce. Vystudoval lékařskou fakultu na pražské Univerzitě (navštěvoval prý i sociologické přednášky TGM), a nešlo to asi lehce, protože studia mu trvala devět let! Důvodem byly i jeho mimostudijní aktivity, kdy se jako „omladinář“ musel v letech 1893-4 skrývat před policií. Jako lékař se zaměřil na boj proti tuberkulóze dětí, což byla na přelomu 19. a 20. století velmi rozšířená a mimořádně hrozivá choroba, končící většinou smrtí. Jeho dobročinné aktivity ale daleko překročily obvyklý rámeč bezplatné pomoci chudým v okolí. Jako místo svého působení si vybral městečko Luže pod hradem Košumberk na Chrudimsku, kde je mimořádně čisté a zdravé životné prostředí (dodnes se v Lužské kotlině uvádí téměř nulové znečištění vzduchu!). Tady

založil dětskou tuberkulózní léčebnu, zaměřenou zejména na pacienty s takzvanou krticí, neboli krční tuberkulózou – skrofulózou. To byl velmi obtížný úkol, ale Hamza chtěl léčebnu co nejvíce spojit s životem místních lidí, a tak si k tomu přibral i další aktivity. Byl nejen místním lékařem, ale stal se aktivním členem snad všech místních spolků a úspěšně se angažoval i politicky, takže byl brzy v Luži zvolen starostou. Léčbu dětských pacientů pojímal nejen medicínsky, ale i pedagogicky a osobnostně – jeho cílem bylo, aby z léčebny odcházeli ve stavu, v němž se budou moci co nejlépe zapojit do života. Jak to tak ale bývá, nevděk světem vládne, a tak mimořádně úspěšné a po všech stránkách nepochybně vyčerpávající Hamzovo úsilí nemělo jenom příznivce – další generace lékařů v jeho léčebně ho z ní doslova vyštípala, takže se uvádí, že po své padesátce do ní už nikdy nevstročil... Našel si ale jiné pole, na němž úspěšně působil. Byl zvolen jednatelem Masarykovy ligy proti tuberkulóze a počátkem dvacátých let nastoupil na brněnskou lékařskou fakultu, kde přednášel a publikoval o sociálním lékařství. Podílel se i na vybudování Masarykova onkologického ústavu, jehož otevření se však už nedožil – sám zemřel na onkologické onemocnění v roce 1930. K tomu všemu úspěšně psal i beletrii, jeho kniha Šimon kouzelník o životě dávného kněze a jeho farníků v Zálesí u Humpoče (měl to být prý Hamzův příbuzný) se dočkala už více než deseti vydání!

Stručný rozsah článku, který můžeme osobnosti Františka Hamzy v našem časopisu věnovat, samozřejmě neumožňuje zmínit všechny jeho zásluhy, které zejména ve spojení s beznadějně nemocnými, a nakonec zachráněnými dětmi z chudých rodin působí obzvlášť dojemně. Takoví lidé jsou skutečnou pýchou své země a je tedy správné, že na ně čas od času vzpomene i vydavatel našich poštovních známek. Kéž by se to však vždycky povedlo tak zdařilým způsobem, jako v popsaném případě! Pochválit je totiž třeba i kresebnou výzdobu obálky dne vydání s jednoduchým a střízlivě podaným vyobrazením zjevně chudých dětí – pacientů Hamzovy léčebny, i minimalistické razítko dne vydání s komprimovaným vyobrazením dvojice dětských nemocničních postýlek. I to bezvadně vytištěno a otištěno. Suma sumárum – opravdu dobrá práce!

FB

FDC